

HARKU VALLA EELARVESTRAATEEGIA AASTANI 2023

Harku valla eelarvestrateegia on omavalitsuse 2020 – 2023 aasta eesmärkidega finantsprognoos, mis esitab tegevustulud, tegevuskulud, investeringud ja finantseerimistegevuse ning nendest lähtuvalt ka rahavood.

Eelarvestrateegia annab rahalised orientiirid valla võimalustest arengukavas kavandatud tegevuste realiseerimiseks. See koostatakse vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele (edaspidi KOFS) vähemalt neljaks eelseisvaks eelarveaastaks. Sellest seadusest tulenevalt rakendusid 1.jaanuarist 2012 uued sätted omavalitsuste eelarvete ülesehituses, eelarvestamise põhimõtetes, laenupoliitikas ja aastaaruannete esitamisel. Omavalitsustele (edaspidi KOV) tekkis esmakordselt kohustus mitmeaastaste eelarvete ehk strateegiate koostamiseks. Seadus kehtestas ka piirangud KOV-i ja selle arvestusüksuste netovõlakoomuse suurusele ja põhitegevustulemile ning näeb ette meetmed finantsdistsipliinist kinnipidamiseks ja menetlustoimingud raske finantsolukorra kõrvaldamiseks.

Ka Harku valla eelarvestrateegiat koostatakse alates aastast 2012. Igal aastal toimub koos tegevuskava uuendamisega ka strateegia ülevaatamine.

Harku valla eelarvestrateegia koostamisel on lähtutud varasemate aastate statistikast ja järgmistest eeldustest:

- 1) Elanike arvu mõõdukas kasv või olemasoleva taseme säilitamine;
- 2) SKP kasvamine vastavalt rahandusministeeriumi prognoosile;
- 3) Uute kohalike maksete mittekehtestamine vaadeldaval perioodil;
- 4) Tulumaksu laekumise kasv vastab rahandusministeeriumi prognoosile ja KOV-le eraldatava osa suurenemist ei arvestata;
- 5) Makse ja erinevaid tasumäärasid ei vähendata;
- 6) Vallale kuuluva osaühingu osakuid ei võõrandata;
- 7) Vallale vajalike ja juba töös olevate investeringute (ka struktuurifondide abil teostatavate) elluviimine;
- 8) Vallaasutuste (koolid, lasteaiad, raamatukogud, noortekeskus) töötajate ja ametnike palga hoidmine konkurentsivõimelisel tasemel.
- 9) Vanema kooliastme haridusasutuste koondumine Tabasallu (Tabasalu hariduslinnak).

1. PÕHITEGEVUSE PROGNOOS

Strateegia koostamisega tuleb ette näha vähemalt nelja aasta perspektiiv. Varasemate strateegiate koostamisel oleme saanud kogemuse, mis näitab, et viimaste aastate tegelik areng on kiirem, kui näitavad erinevate keskasutuste ja pankade poolt

koostatud prognoosid ja kui ka ise ennustada oskame või julgeme. 2014.aastal koostatud eelarvestrateegias oli 2018.aasta põhitegevuse tulude mahuks prognoositud 17,4 mln eurot. 2017.aastal arvasime veel, et mahuks tuleb 22,7 miljonit, kuid tegelikult tuli 2018.aasta põhitegevuse tulude mahuks 24,2 miljonit eurot ehk 39% rohkem kui strateegia koostamisel.

Sama olukord on ka põhitegevuse kulude osas. Kui 2014.aastal prognoositi 2018.aastaks kulusid 15,2 mln eurot, siis tegelikud kulud moodustasid 2018.aastal 19,9 mln eurot. Põhitegevuses toimuvate muutuste tõttu muutub ka põhitegevuse tulem, mis on oluline näitaja lubatud netovõlakoomuse arvutamisel.

Põhitegevuse tuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFs-i regulatsioonist järgmisi tulusid: 1) maksutulud; 2) tulud kaupade ja teenuste müügist; 3) saadavad toetused; 4) muud tegevustulud.

Kõige olulisem tuluallikas on üksikisiku tulumaks. Elanike arvu mõõdukas kasv ja palgatõus peaksid tulumaksu laekumist suurendama. Koostatud eelarvestrateegias on prognoositud tulumaksu kasvu konservatiivselt.

Tabel 1. Põhitegevuse tulud (täitmine 2018, eeldatav täitmine 2019, prognoos 2020-2023)

Põhitegevuse tulud kokku	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	26 781 832	28 640 000	29 790 000	30 940 000	32 090 000
Maksutulud	20 830 000	22 130 000	23 130 000	24 130 000	25 130 000
sh tulumaks	19 500 000	20 800 000	21 800 000	22 800 000	23 800 000
sh maamaks	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000
sh muud maksutulud	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 300 000	1 350 000	1 350 000	1 350 000	1 350 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	4 584 432	5 100 000	5 250 000	5 400 000	5 550 000
sh tasandusfond	6 619	0	0	0	0
sh toetusfond	4 477 813	5 000 000	5 150 000	5 300 000	5 450 000
sh muud toetused	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Muud tegevustulud	67 400	60 000	60 000	60 000	60 000

Tulumaksu tegelik laekumine viimase nelja aasta jooksul on järgmine: 2016.aastal 14,0 mln eurot, 2017.aastal 15,3 mln eurot, 2018.aastal 17,1 mln eurot ja 2019.aastal (prognoos) 19,5 mln eurot.

Põhitegevuse tulud suurenevad kokku 2023.aastaks 19,8% 32,1 mln euroni.

Põhitegevuse kuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFs-i regulatsioonist järgmisi tulusid: 1) antavad toetused; 2) muud tegevuskulud.

Lähemate aastate kõige olulisem tegevus on hoida põhitegevuse kulude kasv aeglasem tulude kasvust või äärmisel juhul samal tasemel. Kui tulude kasv on praeguses majanduskeskkonnas tagatud ja see toimub tänu maksumaksjate arvukuse ja palga kasvudele, siis kulude kasv on tingitud mitmete uute asutuste valmimise ja käikuandmisega sel perioodil. Kõige suurem kulu kaasneb kindlasti Tabasalu uue koolihoone ja hariduslinnaku avamisega 2021.aastal. Lisaks peaks sel perioodil täisvõimsusega tööle hakkama Harku Sotsiaalkeskus Harku alevikus.

Uute asutuste käikuandmise ja olemasolevate laiendamisega seonduvate personalikulude kasvu prognoos koos juba palgal olevate töötajate palgatõusuga on strateegiaperioodil kavandatud kuni 5% aastas.

Põhitegevuse kulude kiirem kasv mõjutab otseselt põhitegevuse tulemit, kuna sellest sõltub netovõlakoormuse ülempiir.

Allolevas tabelis on muude kulude hulgas on ka reservfond, mis iga aasta lõpuks taandub 0 euroni.

Tabel 2. Põhitegevuse kulud (2019-2023)

Põhitegevuse kulud kokku	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	21 327 000	22 465 000	23 500 000	25 143 000	26 292 000
Antavad toetused tegevuskuludeks	1 527 000	1 600 000	1 680 000	1 764 000	1 852 000
Muud tegevuskulud	19 800 000	20 865 000	21 820 000	23 379 000	24 440 000
sh personalikulud	11 300 000	11 865 000	12 460 000	13 083 000	13 740 000
sh majandamiskulud	8 500 000	8 713 000	9 062 100	9 986 600	10 379 100
sh kasutusrendilepingud	270 036	270 036	270 036	250 000	250 000
sh muud kulud	0	286 400	297 900	309 400	320 900

Põhitegevuse kulud suurenevad 2023.aastaks 23,3% võrra 26,3 mln euroni.

Põhitegevuse tulemit on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe, mille väärtus aruandeaasta lõpu seisuga peab olema null või positiivne. Eelarvestrateegia perioodil ületavad tulud igal aastal kulusid ja selle tõttu on tulemit kasvav.

Tabel 3. Põhitegevuse tulemit (2019-2023)

Põhitegevuse tulemit	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud	26 781 832	28 640 000	29 790 000	30 940 000	32 090 000
Põhitegevuse kulud	21 327 000	22 465 000	23 500 000	25 143 000	26 292 200
Põhitegevuse tulemit	5 454 832	6 175 000	6 290 000	5 797 000	5 797 800

Strateegia eesmärgiks on põhitegevuse tulude-kulude ülejäägi saavutamine võimalikult suurel määral, kuna see on eelduseks netovõlakoormuse suurendamisele ja ühtlasi ka valla investeerimisvõimekusele.

2. INVESTEERINGUD JA FINANTSEERIMISTEGEVUS

Investeerimistegevuse rahavoogudes käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFs-i regulatsioonist järgmisi elemente: 1) põhivara soetus; 2) põhivara müük; 3) põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine; 4) põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine; 5) osaluste soetus; 6) osaluste müük; 7) muude aktsiate ja osade soetus; 8) muude aktsiate ja osade müük; 9) antavad laenud; 10) tagasilaekuvad laenud; 11) finantstulud ja finantskulud.

Perioodi jooksul on kavas teha suuri investeeringuid. Neid tehakse arengukava alusel ja kui omavahendeid ei piisa, siis tuleb kaasata laenuraha või vaadata üle arengukava kärpides suuri soove. Euroopa Liidu toetuste kaasamine investeeringute elluviimiseks ei ole strateegia koostamise ajal selge.

Nelja aasta jooksul on kavas investeerida 28,6 mln eurot ja võtta selleks laenu 11 mln eurot. Ehitushindade tõus ja üldine inflatsioon teeb investeeringute finantseerimise prognoosimise keerulisemaks, kuid vallale vajalikud ehitused ja rajatised tuleb käiku anda.

Tabel 4. Investeerimistegevus (2020-2023)

Investeerimistegevus kokku	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Investeerimistegevus kokku	-9 826 480	-11 217 380	-2 241 480	-5 374 480
Põhivara müük (+)	0	0	0	0
Põhivara soetus (-)	-8 099 000	-10 931 000	-2 150 000	-5 300 000
<i>sh projektide omaosalus</i>	-8 099 000	-10 931 000	-2 150 000	-5 300 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	0	0	0	0
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	0	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-1 660 000	-200 000	0	0
Tagasilaekuvad laenud (+)	86 580	86 580	86 580	86 580
Antavad laenud (-)	0	0	0	0
Finantstulud (+)	41 000	39 000	37 000	35 000
Finantskulud (-)	-195 000	-211 900	-215 000	-196 000

Suurim investeering on kavandatud Tabasalu alevikku, kuhu rajatakse hariduslinnak. Linnakusse rajatakse haridusministeeriumi tellimisel riigigümnaasium ja Harku valla vahendite abil põhikool ning saal. Põhikooli ja saali eelarveline maksumus 2019.aasta suve seisuga on 11,1 mln eurot. Hariduslinnakuga koos tuleb uuendada tehnovõrke ja anda käiku Kooli tänava pikendus kuni Ranna teeni. Kavandatud on ka Tabasalu

Muusikakooli kolimine endisesse algklasside majja. Selleks on vaja see maja renoveerida ja tööd on kavas teostada 2021 ja 2022.aastatel.

2020. ja 2021.aastal peaks suures osas lõppema ka veemajandusprojektide elluviimine Türi, Murastes ja Tabasalu-Rannamõisa piirkondades. Seejärel tuleb pöörata tähelepanu Harku aleviku ja Harkujärve küla vee ja kanalisatsioonitrasside korrastamisele.

Harku valla laenukoormus on üsna kõrge ja suureneb lähiaastal veelgi. Samas soodustab praegune majandusareng laenamist. Laenukoormus võib ulatuda kuue kordse tulemini, kuid mitte rohkem kui on põhitegevuse tulud.

Lähiaastatel on kavas suurendada Harku valla laenuportfelli 11 mln euro võrra ja laenujääk peaks 2021.aasta lõpuks ulatuma 26,2 mln euroni. Prognoosid näitavad, et põhitegevuse tulem võimaldab sellises ulatuses laenu võtta. Kui majandusseis halveneb ja tulem ei võimalda raha juurde laenata, siis tuleb investeeringute mahtu vähendada või kärpida põhitegevuse kulusid.

Tabel 5. Finantseerimistegevus (2019-2023)

Finantseerimistegevus	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Finantseerimistegevus kokku	254 078	3 507 500	4 355 000	-1 947 000	-1 964 000
Kohustuste võtmine (+)	1 600 000	5 000 000	6 000 000	0	0
Kohustuste tasumine (-)	-1 345 922	-1 492 500	-1 645 000	-1 947 000	-1 964 000
Likviidsete varade muutus (+,-)	-170 050	-143 980	-572 380	1 608 520	-1 540 680
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	868 993	725 013	152 633	1 761 153	220 473
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	17 074 922	20 312 386	24 564 007	24 572 007	22 358 007

Harku valla eelarvestrateegia näeb ette kogutud likviidse vara kasutamist 2020. ja 2021.aastal eelarves, mille tõttu väheneb vara jääk ja jäägi taastamist 2022.aastal pärast hariduslinnaku käikuandmist.

Pärast suurte investeeringute realiseerimist s.o veemajandusprojektide elluviimist ja Tabasalu hariduslinnaku rajamist peaks Harku valla majanduslik seis olema hea.